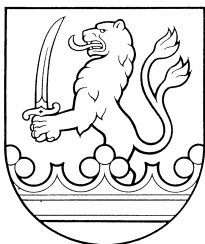


Mesto Vranov nad Topľou



1993/6

Koncepcia rozvoja kultúry v meste Vranov nad Topľou

Veľmi často sa dnes stretávame s názormi o potrebnosti, či účelnosti kultúry v meste. Tento náhľad nie je prekvapujúci. Výchova človeka široko rozhladeného, so záujmom o relaxáciu, aktívne strávenie voľných chvíľ nepozná hraníc v ponímaní kultúry či kultúrnosti. Sme v čase neexistujúcich zákonov a dôsledných legislatív pre kultúru, preto musíme cieľavedome, usmerňujúco pôsobiť v živote mesta. Vychádzajúc z riešenia kultúry v iných krajinách, všade sa stretávame s podporou miest, regiónov, územných celkov pre rozvoj záujmov kultúrnych organizácií pôsobiacich na ich teritóriu, pretože je známe, že kultúra nepatrí medzi ziskové odvetvia.

Nové podmienky fungovania mestského systému kultúrnych organizácií sa vytvárajú v politicky a ideovo pluralitnej spoločnosti s trhovým hospodárstvom i keď ešte pretrvávajú trendy administratívneho spôsobu riadenia, financovania a rozvoja kultúrnych organizácií najmä v dôsledku jej centralizácie pod ministerstvo kultúry. Popri tom sa ale postupne budú utvárať v priebehu ďalších rokov nové prvky samostatného podnikavejšieho typu rozvoja, zameraného na chápanie požiadaviek obyvateľov, na nové pružné a tvorivé prvky riadenia.

Chceme byť vyspelým kultúrnym národom. Máme však čo doháňať a napriek mnohým ťažkostiam, tušeným i netušeným vstupom a zmenám navrhovaná koncepcia môže slúžiť ako motív, ako vodítko cesty, ktorou by sa mala kultúra mesta Vranov nad Topľou v budúcich rokoch uberať.

I. Súčasný stav

Súčasná podoba existencie kultúrnych organizácií pôsobiacich v meste by sa dala rozdeliť do troch skupín:

- A. **Špecializované kultúrne zariadenia**
- B. **Kultúrne zariadenia pre prácu s knihou**
- C. **Iné kultúrne zariadenia**

A. ŠPECIALIZOVANÉ KULTÚRNE ZARIADENIA

Do tejto skupiny na území mesta patrí **Mestské kultúrne stredisko**, doterajšia príspevková organizácia mesta. Hlavným poslaním tohto zariadenia bolo vytváranie všestranne priaznivých podmienok pre kultúrny oddych a ušľachtilé využívanie voľného času obyvateľov mesta. Zariadenie zabezpečovalo výchovnovzdelávaciu činnosť, poriadateľskú činnosť, organizovalo zábavnú, koncertnú kultúrnu činnosť na území mesta a tým sa podieľalo na výchove detí, mládeže a dospelých. Spolupráca mesta s MsKS pri organizovaní kultúrnospoločenských podujatí rôzneho typu bola veľmi pravidelná a na dobrej úrovni. MsKS prevádzkuje kino Mladosť a amfiteáter.

Pri MsKS toho času pracujú tieto kultúrne útvary:

Súbory: *Folklórny súbor* **VRANOVČAN**
Dievčenský spevácky zbor **OZVENA**
Dychová hudba **VRANOVČANKA**
Divadlo v nohaviciach
Divadlo pre deti
Komorný miešaný spevácky zbor **SOCIETAS CANTICA**

Okrem posledného súboru, ktorý sa prvýkrát predstavil verejnosti na akcii „Deň dejín Vranova“ všetky ostatné súbory sú známe nielen v domácom prostredí, ale predovšetkým reprezentujú naše mesto za jeho hranicami. Mnohé pozvania na rôzne významné festivaly a podujatia v rámci republiky, ale i do zahraničia, svedčia nielen o záujme, ale i o veľmi dobrej kvalite týchto súborov. Na základe tejto skutočnosti je žiadúce, aby sa úroveň existujúcich súborov v budúcich rokoch nielen udržala, ale aby dané podmienky umožňovali jej rast.

Kluby: *Spolok priateľov hudby*
Klub priateľov výtvarného umenia
Klub numizmatikov
Klub filatelistov

Kurzy: *hudobné* (klavír, akordeón, gitara)
jazykové (angličtina, nemčina, francúzština)
praktické (strihy a šitie, pletenie na stroji, tanečné kurzy)

B. KULTÚRNE ZARIADENIA PRE PRÁCU S KNIHOU

Okresná knižnica – zariadenie ministerstva kultúry, ktorého hlavným poslaním je poskytovanie tradičných knižnično-informačných služieb, ich rozširovanie o výpožičky časopisov, tlačovín, videokaziet a podobne. Knižnica napomáha rozvoju vzdelávania, výchovnej činnosti na území mesta hlavne mládeži a dospelým, spolupracuje so školami a zabezpečuje nové zbierkové fondy. V priestoroch knižnice je zriadené aj hudobné oddelenie, ktoré je špeciálne vybavené a slúži na usokojovanie záujmov v tejto oblasti.

C. INÉ KULTÚRNE ZARIADENIA

Regionálne kultúrne stredisko – zariadenie ministerstva kultúry, ktoré zabezpečuje a usmerňuje regionálnu kultúru v okrese Vranov nad Topľou. RKS je metodickým centrom zabezpečujúcim rôzne okresné prehliadky a súťaže, školenia, semináre, ako i hudobné kurzy a klubové formy práce. V budove RKS sa nachádza malá výstavná sieň, v ktorej sa pravidelne uskutočňujú rôzne výstavy. Dnes je situácia strediska neujasnená pre jeho nadmestské poslanie. Zabezpečuje metodicky a organizačne akcie mimo územia mesta, preto pri jeho ďalšej existencii je potrebné venovať zvýšenú pozornosť na spoluprácu a angažovanosť strediska pre akcie mestského významu.

Amatérska kultúra – do tejto oblasti patria rôzne klubové formy činnosti, amatérske aktivity, súbory a hudobné skupiny. Ich zriaďovateľmi v súčasnosti sú kultúrne organizácie vyššie menované. Najväčšiu aktivitu v tomto smere rozvoja kultúry vyvíja MsKS, ktoré je zriaďovateľom viacerých významných súborov.

Zhodnotenie amatérskej činnosti je veľmi nepriaznivé. V súčasnosti sa súbory a hudby potýkajú s veľkými finančnými a existenčnými problémami, nie sú pre ich činnosť okrem domu kultúry a RKS dostatočné priestory na nácviky a vystúpenia, slabá je ich manažérska a propagačná práca.

Pozitívne vo vývoji amatérskych aktivít sa v poslednom období prejavujú cirkevné spevácke zbory prípravou koncertov a nových netradičných podujatí na území mesta, ako i niekoľko súborov a krúžkov pôsobiacich pri základných a stredných školách.

Hospodárske a metodické riadenie vo vzťahu k Okresnej knižnici a regionálnemu kultúrnemu stredisku zabezpečuje Ministerstvo Kultúry. Mestské kultúrne stredisko do konca roku 1993 je príspevkovou organizáciou mesta, činnosť ktorého mesto koordinuje prostredníctvom MsÚ – referátu kultúry, mládeže a športu.

V prechodnom ekonomickom období po zániku národných výborov všetkých stupňov sa tento model riadenia ukázal ako nevyhnutný.

Prognosticky je možné predpokladať, že v súvislosti so znižovaním dotácií na kultúru zo štátneho rozpočtu budú mestá nútené vytvoriť podmienky pre postupný prechod kultúrnych organizácií pod samosprávou.

Súčasná, neúplná a neujasnená legislatíva komplikuje vytváranie vhodného ekonomického zabezpečenia kultúrnych činností aj tým, že neumožňuje žiadúcu účasť

sponzorov na financovaní kultúry, nakoľko nie je doriešený systém daňových zvýhodnení.

Mestské zastupiteľstvo vo Vranove nad Topľou na svojom XX. Zasadnutí uznesením č. 5/1993 zrušilo Mestské kultúrne stredisko ako príspevkovú organizáciu k 31. 12. 1993, schválilo vytvorenie obchodnej spoločnosti WARANO, spol. s r. o. a prenájom budovy MsKS pre uvedenú spoločnosť.

Legislatívu a riadenie kultúry na území mesta upravujú:

1. Zákon SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení
2. Zákon SNR 96/1991 Zb. o verejných kultúrnych podujatiach a naň nadväzujúci autorský zákon č. 247/1990 Zb. novelizovaný vyhláškou z 1. 6. 1991
3. Všeobecné záväzné nariadenie mesta Vranov nad Topľou č. 1/1992 čl. 6 o miestnych poplatkoch

II. Konceptné úlohy na ďalšie obdobie

- A. Riadenie kultúry v samospráve mesta**
- B. Organizačné podmienky koncepcie**
- C. Ekonomické podmienky koncepcie**

A.1. Priame riadenie kultúry v samospráve mesta

Realizovať na základe určených úloh spolupráce, koordinácie a sponzorstva prostredníctvom:

1. Mestského zastupiteľstva ako garanta pridelovania finančných prostriedkov na rozvoj kultúry z rozpočtu mesta.
2. Mestského zastupiteľstva ako garanta vybraných kultúrno-spoločenských podujatí mesta.
3. Rady MsZ ako organizátora tradičných mestských kultúrnych podujatí, ktoré vznikli na území mesta, alebo tých ktoré vzniknú.
4. MsÚ – referátu kultúry, mládeže a športu ako hlavného organizátora, koordinátora a garanta kultúrnych aktivít na území mesta.

A.2. Nepriame – metodické riadenie kultúry

1. Komisia MsZ pre rozvoj kultúry, mládeže a športu ako hlavného koordinátora činnosti v oblasti kultúry, mládeže a športu.

2. Skupiny odborníkov na úseku kultúry podávajúcej návrhy na tvorivú činnosť a spoluprácu na úseku kultúry.

B. Organizačné podmienky koncepcie

Vyžadujú rozpracovanie otázok súvisiacich so zabezpečením:

- dôslednej spolupráce s WARANO, spol. s r. o. a ostatnými kultúrnymi organizáciami pôsobiacimi na území mesta
- dokumentačného a informačného systému kultúry
- vydávania propagačných tlačovín a materiálov
- prípravy a realizácie náročných a kvalitných podujatí pre obyvateľov mesta
- postupného predelimitovania organizácií kultúry od ministerstva kultúry pod mestskú samosprávu
- otázok úrovne rozvoja vzdelávania s prepojením školstva a mládeže do spoločných akcií mesta
- koordinácie a spolupráce so spoločenskými útvarmi, spolkami a inštitúciami mesta
- riešenia organizovania „BURZY KULTÚRNYCH NÁPADOV“ za účasti amatérskych i profesionálnych tvorcov v oblasti kultúry a činnosti mládeže (aspoň 1x ročne)

C. Ekonomické podmienky koncepcie

Ich základným predpokladom je dotvorenie celkovej legislatívy a z toho vyplývajúcich potrieb:

- postupného financovania kultúrnych činností ako i prostredníctvom podnikateľskej činnosti a sponzorstva
- riešenia prechodného obdobia vykrývaním prostriedkov na činnosť zo štátnych a mestských dotácií
- zvlášť venovať pozornosť poplatkom usporiadateľom verejných kultúrnych podujatí v zmysle všeobecného záväzného nariadenia mesta Vranov nad Topľou
- legislatív platných pre úsek kultúry v nastávajúcom období podľa platných novoprijatých zákonov NR SR.

III. Návrhy k zámerom činnosti kultúrnych organizácií pôsobiacich na území mesta

- V záujme efektívnejšieho využívania finančných a technických prostriedkov a možností pri tvorbe a realizácii kvalitných kultúrnych podujatí zabezpečiť vzajomnú, užšiu spoluprácu všetkých kultúrnych organizácií pôsobiacich na území mesta.
- Maximálny dôraz klásť na estetickú úpravu prostredia kultúrnych organizácií.
- Podľa vlastných podmienok a možností realizovať i charitatívne programy (benefičné koncerty).
- V kultúrnych organizáciách doporučujeme podchytenie amatérskych aktivít na báze dobrovoľnosti.
- Intenzívne spolupracovať s Mestským podnikom služieb zabezpečujúcim kultúru prostredia mesta.
- Zisťovať záujem verejnosti o vlastnú činnosť.
- Podľa dopytu uskutočňovať netradičné kultúrnospoločenské a vzdelávacie aktivity.
- Priebežne zabezpečovať kvalitnú a pútavú propagáciu.
- Nadviazať a prebudovať spoluprácu v oblasti kultúry so všetkými typmi škôl na území mesta za účinnnej koordinácie referátu kultúry, mládeže a športu.

Oblasť amatérskej kultúry

- Spracovať a aktualizovať prehľad všetkých realizátorov amatérskej kultúry začiatkom roku 1994 a podľa ich záujmu propagovať ich činnosť na podujatiach mesta, v celej republike a v zahraničí.
- Odporučiť kultúrnym organizáciám pôsobiacim na území mesta zahrnúť do svojej činnosti prácu s amatérmi.
- Podporovať a pomáhať pri zakladaní klubov amatérskej kultúry na území mesta.
- Napomáhať realizácii výstav, expozícií, prehliadok a súťaží pre amatérskych výtvarníkov, fotografov, ľudových umelcov, hudobníkov a tanečníkov.
- Iniciováť vznik klubov priateľov umenia i z radov podnikateľov a usmerňovať ich činnosť.

- Napomáhať umeleckému a odbornému rastu amatérskych kolektívov zabezpečovaním odborných lektorov, vysielaním zástupcov na odborné školenia a cesty v zahraničí.

Spolupráca s mestami v SR, zahraničné styky

- Každoročne spracovať plán výmeny konkrétnych kultúrnych aktivít medzi Vranovom, vybranými družobnými mestami v Slovenskej republike a v zahraničí v úzkej spolupráci s kultúrnymi organizáciami pôsobiacimi na území mesta.
- Postupne vytvoriť podmienky pre účasť zahraničných umelcov na radičných kultúrnych podujatiach mesta Vranov nad Topľou (Vranovská hudobná jar a jeseň, kultúrne leto, Hornozemplínske folklórne slávnosti, výstavy ...)
- V prípravnej i realizačnej fáze podujatí spolupracovať s Ministerstvom kultúry SR.

Oblasť organizovania spoločenských obradov a slávností

- Pokračovať v tradičných a osvedčených obradoch a slávnostiach venovaných udalostiam v živote rodiny, jednotlivca a pod.
- Založiť tradíciu venovanú oceneniu prínosu jednotlivcov, skupín a organizácií ocenením mesta Vranov nad Topľou (zápis do pamätnej knihy mesta).
- Ročne organizovať stretnutie významných predstaviteľov kultúry s predstaviteľmi mesta.
- Pravidelne organizovať podujatia v Kluboch dôchodcov.
- Každoročne pripraviť a spolupracovať pri podujatiach, ktoré budú venované výročiam mesta, otvoreniu a ukončeniu školského i kalendárneho roka, ekológii a pod.

Charitatívna činnosť

- Spracovať a realizovať program spolupráce s organizáciami, ktoré sa na území mesta zaoberajú človekom a najmä jeho sociálnymi problémami.
- Pomáhať pri zakladaní, propagácii a rozvoji záujmových a umeleckých krúžkov postihnutých občanov a dôchodcov.
- Vyhľadávať a podporovať jednotlivcov a kolektívy, ktoré sa podieľajú na dlhodobějších charitatívnych činnostiach a programoch.

- V spolupráci s realizátormi kultúry každoročne dohodnúť podujatia, z ktorých finančné prostriedky, alebo časť získaných prostriedkov budú určené charitu následovne:

v roku 1994 – sociálna pomoc osamelým deťom

v roku 1995 – sociálna pomoc dôchodcom

v roku 1996 – zdravotníctvo

v roku 1997 – sociálna pomoc osamelým deťom

Propagácia kultúry mesta

- pozornosť venovať kontaktom s masovo-komunikačnými prostriedkami,
- postupne technicky vylepšovať a rozširovať sieť vysielania mestského rozhlasu,
- postupne vytvoriť a riešiť podmienky realizácie mestského televízneho okruhu, realizovať vo vybraných centrách obchodu, kultúry a pod. propagáciu života mesta pomocou krátkych reklamných filmov,
- každoročne zabezpečiť vyčlenenie finančných prostriedkov na spracovávanie a vydávanie propagačných materiálov spolupracovať so súkromnými firmami a podnikateľmi,
- vytvoriť podmienky a zabezpečiť realizáciu konferencií, sympózií, seminárov, festivalov a slávnosti v rôznych oblastiach kultúry,
- iniciovať vydávanie „kultúrno-spoločenského mesačníka“,
- kultúrnym organizáciám pôsobiacich na území mesta doporučiť a dbať na pravidelnú propagáciu podujatí, realizovať vydávanie bulletínov, plagátov...,
- zabezpečiť a realizovať zámery kvalitnej výlepovej služby mesta, v spolupráci s architektom mesta a referátom životného prostredia hľadať netradičné výlepové plochy pre včasné informácie kultúrnych organizácií s určením poplatkov za prenájom a používanie takých plôch.

Širšia činnosť v oblasti regiónu

- Poskytnúť spoluprácu národnostným a etnickým skupinám pri realizácii samostatných a koordinovaných akcií v oblasti kultúry a vzdelávania na území mesta.
- Aktívne podporovať a propagovať iniciatívu programu „za zdravé mesto“.
- Podporovať možnosti vzniku aktivít súkromných osôb pri realizácii esteticko-výchovných, hudobných a iných kurzov pre deti a mládež.

- Oživiť kultúrny život mesta a regiónu, podporovať a spolupracovať pri tvorbe a upevňovaní rôznych kultúrnych tradícií.
- Zhromažďovať informácie, pripomienky a návrhy z oblasti kultúry s ich prepojením do ďalšej práce kultúrnych organizácií pôsobiach v meste.
- Vypracovať návrh na udeľovanie „Ceny za kultúru“, ktorá by zhodnocovala raz ročne vynikajúce počiny v oblasti kultúry mesta Vranov nad Topľou pre jednotlivcov a kolektívy (na návrh: ankety, MsR, Rady MsZ, primátora, komisie).
- Vytvoriť podmienky a realizovať postupné delimitácie organizácií kultúry riadené ministerstvom kultúry pod mestskú samosprávu podľa zámerov MK SR a platných nových zákonov NR SR.

IV. Tradičné kultúrnospoločenské podujatia

- Vznik samostatnej republiky
- Oslobodenie mesta od fašizmu
- Oslavy Cyrila a Metoda
- SNP – spomienková slávnosť
- „Už sa fašiangy krátia...“ s veselým fašiangovým sprievodom
- Vranovské zborové slávnosti s medzinárodnou účasťou
- Vranovská hudobná jar a jeseň (cyklus koncertov vážnej hudby)
- Deň matiek – celomestské oslavy
- KUMŠT slovenský festival alternatívneho divadla
- ZLATÝ GAŠTAN slovenská prehliadka amatérskych spevákov populárnej piesne
- Rómsky festival
- Deň detí – celomestské oslavy
- Vranovské kultúrne leto
- Promenádné koncerty na Námestí slobody
- Hornozemplínske folklórne slávnosti
- Deň šedin a kvetín (Dnes večer nikto nie je sám...) celomestské podujatie pri príležitosti mesiaca úcty k starším

- Večer s FS Vranovčanom a DH Vranovčankou
- Vranovský jarmok
- Mikuláš – celomestské podujatie
- Vianočný koncert speváckych zborov mesta

Schválená uzn. Číslo 7/93 – B/3 – 22.12.1993

Ing. Andrej Bača v. r.
Primátor